

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

La higiene oral és una cura infermera fonamental. Durant l'ingrés del pacient a la Unitat de Cures Intensives (UCI), la salut oral es veu deteriorada a causa de la no ingesta i la medicació administrada. Aquesta alteració fa que es produeixin canvis en la saliva, amb boca seca (xerostomia) o hipersalivació, que poden propiciar l'aparició de placa dental (biopel·lícula), la qual es comporta com un reservori de patògens microbians que colonitzen la cavitat bucal.

Una higiene bucal òptima permet:

- Prevenir l'aparició de possibles infeccions o lesions.
- Reduir la càrrega microbiana a la mucosa oral.
- Mantenir una bona hidratació dels llavis, les genives i la llengua.
- Procurar el benestar del pacient.

1. Objectiu

L'objectiu d'aquest procediment és:

- Estandarditzar les cures infermeres en el procediment d'higiene i cura bucal en malalts crítics no intubats.
- Prevenir i detectar precoçment les complicacions més habituals secundàries a la higiene i cura bucal del malalt no intubat.

2. Indicacions / Contraindicacions

Aquest procediment està indicat en tots pacients ingressats a les unitats de crítics, que no portin tub endotraqueal. Inclou pacients no intubats o amb cànula de traqueostomia.

3. Recursos

Recursos humans:

- Infermera.
- Tècnic/a en cures auxiliars d'infermeria (TCAI)

Recursos materials:

- Equips de protecció individual (EPI)
 - Mascareta quirúrgica o protector respiratori, segons la situació del malalt
 - Ulleres de protecció individual, si s'escau
 - Guants no estèrils

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

- Bata/davantall no estèril
- Material per al procediment en malalts amb capacitat de realitzar la higiene oral de forma autònoma:
 - Solució antisèptica bucal (clorhexidina al 0,12% o dentífric)
 - Got
 - Aigua
 - Batea d'un sol ús
 - Raspall de dents o escovilló per higiene bucal
 - Tovallola
 - Protector labial hidratant (cacau)
- Material per al procediment en malalts sense capacitat de realitzar la higiene oral:
 - Material d'aspiració de secrecions (presa d'aspiració i tubuladura)
 - Manòmetre de control de la pressió del pneumotaponament (si és portador de traqueostomia)
 - Got
 - Kit d'higiene bucodental que inclou:
 - Esponja bucal amb succió
 - Sobre de solució de clorhexidina al 0,12% (7-10ml)
 - Pal d'esponja sense succió
 - Humectant
 - Tovallola
 - Protector labial hidratant

4. Freqüència recomanada

- Es recomana fer una valoració completa de la cavitat oral (incloent llengua, llavis, dents, genives, saliva, paladar dur) i la higiene bucal en tots els pacients crítics abans de les 6 hores d'ingrés.
- Es recomana fer la higiene oral un cop per torn (c/8h), durant un mínim de 2 minuts, després de cada àpat i sempre que sigui necessari, respectant les preferències del pacient i el descans nocturn.

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

5. Preparació

- Informeu al pacient sobre el procediment: que es farà, com, perquè i de quina manera pot col·laborar.
- Prepareu tot el material necessari.
- Respecteu la intimitat del pacient, posant el vidre de la porta en opac o tancant la porta.
- Col·loqueu el malalt en posició fowler o semi-fowler (30º-45º).
- Poseu-vos els EPI adients tenint en compte si el malalt té alguna mesura de precaució de la transmissió d'agents infecciosos, segons es requereixi.
- Realitzeu la higiene de mans amb aigua i sabó antisèptic o apliqueu-vos gel hidroalcohòlic. Deixeu assecar.
- Col·loqueu-vos els guants no estèrils.

6. Recomanacions de neteja i desinfecció

Al finalitzar el procediment:

- Llenceu els residus i envasos utilitzats als contenidors corresponents (Grup II).

7. Realització

Procediment en el malalt capaç de realitzar la higiene oral de forma autònoma

- Col·loqueu la tovallola sota la barbeta del malalt.
- Valoreu l'estat de la cavitat oral.
- En el cas de malalts amb pròtesis dentals, retireu-les i submergiu-les en solució de Clorhexidina aquosa al 0,12%.
- Proporcioneu al malalt el raspall i la pasta de dents o l'escovilló amb la solució antisèptica bucal de Clorhexidina al 0,12%. El malalt es raspallarà amb cura les dents, la llengua i les genives per eliminar els residus existents durant 2 minuts.
- Facilitau al pacient la solució antisèptica de Clorhexidina al 0,12% per tal que glopegi.
- Col·loqueu la batea sota el mentó per recollir el líquid un cop hagi glopejat.
- Netegeu, assequeu i protegiu els llavis.
- Torneu a col·locar la pròtesis dental si s'escau. No es recomana mantenir la pròtesi a la nit. Si no és necessari, assequeu-la i introduïu-la en un recipient tancat i retolat amb noms i cognoms del pacient.

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

Procediment en el malalt incapac de realitzar la higiene oral de forma autònoma

- Col·loqueu la tovallola sota la barbeta del malalt.
- Aboqueu la solució asèptica al got.
- En malalts amb traqueostomia, mesureu la pressió del pneumotaponament i mantingueu-lo entre 20-30cmH₂O.
- Valoreu l'estat de la cavitat oral
- Mulleu el raspall amb succió amb la solució antisèptica bucal de Clorhexidina al 0,12% i raspalleu amb cura les dents, la llengua i les genives per retirar la placa i eliminar els residus existents. Eviteu irrigar la boca per minimitzar el risc de broncoaspiració.
- Netegeu la boca com a mínim durant 2 minuts.
- Aspireu, tancant l'orifici de l'escovilló, les secrecions i restes de la solució aplicada amb cura.
- Assequeu l'excés de solució oral i el voltant de la boca per la part exterior.
- Apliqueu l'humectant a sobre l'esponja sense succió i apliqueu a les mucoses i les genives.
- Hidrateu els llavis amb el protector labial.

8. Cures preventives

Les complicacions secundàries a la higiene oral del pacient no intubat són: nàusees, sagnat oral, broncoaspiració i lesions a la mucosa oral.

1. Prevenir les nàusees
 - Eviteu provocar nàusees, introduint el raspall o l'escovilló no més de tres dits a la cavitat bucal.
2. Prevenir el risc de broncoaspiració
 - Durant la higiene oral mantingueu al pacient en posició de Fowler (45º) o semi-fowler (30º).
 - Minimitzeu el volum d'antisèptic que irrigueu a la cavitat bucal.
3. Prevenir el risc de sagnat
 - Abans de la higiene valoreu la situació clínica del malalt i el risc de sagnat (pacient amb plaquetopènia, trastorns de la coagulació, lesions orals)
 - Valoreu l'estat de la cavitat i la presència de lesions o mucositis.

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

- Controleu la pressió de succió del sistema d'aspiració perquè no sobrepassi els 120-150 cmH₂O.
 - Utilitzeu l'esponja amb succió enlloc del raspall en cas de risc de sagnat oral.
4. Prevenir el risc de lesions per pressió
- Hidrateu els llavis i protegiu les comissures labials amb material de protecció per evitar LPP.
 - Si el malalt porta pròtesi dental, recomaneu-li que se la retiri abans d'anar-se a dormir i, després de la seva higiene, tal i com es fa referència a l'apartat anterior, assequeu-la i introduïu-la en un recipient tancat. Retoleu el recipient amb el nom i cognoms del pacient i el contingut.

9. Educació sanitària

En malalts desperts:

- Informeu al pacient del procediment perquè col·labori.
- Indiqueu-li que no s'empassi la solució antisèptica.

10. Registre

Registreu al programa *Centricity Critical Care* (CCC):

- Data i hora de la higiene bucal.
- Procediment realitzat.
- Estat de la cavitat oral.
- Complicacions durant la higiene
- Altres dades d'interès

11. Avaluació de resultats

Els indicadors per avaluar aquest procediment són:

- N° de pacients no intubats amb la higiene i valoració oral abans de les 6h d'ingrés.
- N° de pacients no intubats amb la higiene i valoració oral c/8h / total de pacients no intubats.
- N° de pacients no intubats amb lesions (mucositis, LPP, ferides) / total n° de pacients no intubats.

12. Documents relacionats amb el procediment

- Procediment HUB: "Higiene i cura bucal: malalt intubat en decúbit supí". (DI-MIV-PRD-139)

Només es considerarà copia controlada la resident al portal de l'Hospital Universitari de Bellvitge

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

- Procediment HUB: Higiene de mans. (COM-CINF-PCL-282)

13. Referències documentals / Consultes professionals

1. Collins T, Plowright C, Gibson V, Stayt L, Clarke S, et al. British Association of Critical Care Nurses: Evidence-based consensus paper for oral care within adult critical care units. Nurs Crit Care. 2020;1–10.
2. Andrade-Leite DB, Martins-Santos SC, Marques-Gomes SM, Oliveira IJ. Knowledge, attitudes and practices of nurses regarding oral hygiene of dependent inpatients. Enferm Clin (Engl Ed). 2023 Jan-Feb;33(1):22-29.
3. Leante N, Gallardo R, Gómez S, Gil R, Ferrer S. Plan de cuidados de la higiene bucal del paciente encamado. Revista Sanitaria de Investigación [Internet] 2022 [citado el 10 de septiembre de 2023]; 3 (9): 277. Disponible en: <https://revistasanitariadeinvestigacion.com/plan-de-cuidados-de-la-higiene-bucal-del-paciente-encamado/>
4. Garrido M, Ruiz L, Ruiz P, Garcia V. La importancia de la higiene bucal en el ámbito hospitalario. Revista higienistas [Internet] 2020 [citado el 10 de septiembre de 2023]; 47. Disponible en: <https://revistahigienistas.com/la-importancia-de-la-higiene-bucodental-en-el-ambito-hospitalario/>
5. Cantón-Bulnes ML, Garnacho-Montero J. Antisepsia orofaríngea en el paciente crítico y en el paciente sometido a ventilación mecánica. Med. Intensiva. 2019;43(s1):23-30.
6. Celik GG, Eser I. Examination of intensive care unit patients' oral health. Int J Nurs Pract. 2017; e12592
7. NHS Health Education England. Mouth Care Matters: a guide for hospital health care professionals, 2016. [Internet: Consultat Abril 2023]. Disponible a: <https://mouthcarematters.hee.nhs.uk/2016/12/01/mouth-care-matters-guide-hospital-healthcare-professionals/>
8. Warren C, Medei MK, Wood B, Schutte D. A Nurse-Driven Oral Care Protocol to Reduce Hospital-Acquired Pneumonia. Am J Nurs. 2019 Feb;119(2):44-51.
9. Blot S. Chlorhexidine and Oral Care. Am J Nurs. 2019 Jun;119(6):13.
10. Smith CJ, Horne M, McCracken G, Young D, Clements I, et al. Development and feasibility testing of an oral hygiene intervention for stroke unit care. Gerodontology. 2017 Mar;34(1):110-120.

	Higiene i cura bucal: malalt crític no intubat	Cod. DI-MIV-PRD-140
		Versió: 5a
		Data 1a versió: 2007
		Data versió vigent: Octubre 2023

14. Elaborat per

Noelia Alfaro Hidalgo. Infermera. Àrea del Malalt Crític. HUB.

Ana Bernat Hidalgo. Infermera. Àrea del Malalt Crític. HUB.

Andrea Martínez Bermejo. Infermera. Àrea del Malalt Crític. HUB.

Carles Somocueto Cerezo, Infermer. Àrea del Malalt Crític. HUB.

15. Validat per

Gemma Via Clavero. Infermera Clínica. Àrea del Malalt Crític. HUB

Carlos González López. Infermer gestor. Àrea del Malalt Crític. HUB

Rafael Justel García. Cap d'àrea. Àrea del Malalt Crític. HUB

16. Assessors/col·laboradors

No procedeix

17. Pròxima actualització/revisió

L'any 2028

18. Aprovat per

Grup ARES i Qualitat i Seguretat clínica.

19. Control de versions

Control de versions		
N. versió	Data	Descripció modificació
4a versió	Octubre 2018	Canvi de bibliografia
5a versió	Octubre 2023	Es modifiquen els objectius i els recursos materials. Es modifiquen ítems de la realització, diferenciant el malalt no intubat amb i sense capacitat de realitzar la higiene oral de forma autònoma. S'incorporen les complicacions del procediment, els indicadors de resultat, el registre al programa informàtic i s'actualitza la bibliografia.